

1 mei als ritueel in Kreuzberg

Gastcolumn

Columns - 3 mei 2001

Revolutionaire 1 mei demonstratie heet het jaarlijkste festijn in Berlijn, dat elders ter wereld beter bekend staat als Dag van de Arbeid. Sinds enkele jaren heeft 1 mei met werk in de eigenlijke zin van het woord weinig meer te maken; in elk geval niet in de Berlijnse wijken Friedrichshain, Prenzlauer Berg en vooral Kreuzberg. De *Dag van Geweld* lijkt een betere naam.

van Krijn Thijs, Berlijn

Extreem-linkse stormtroepen, extreem-rechtse vaandelzwaaiers en een leger van ME-ers maken elkaar het leven zuur en slaan op alles wat beweegt. En rondom Berlijn, in de nieuwe Deelstaten, zou je de eerste mei beter de *Dag van geen Arbeid* of *Dag der Werkloosheid* kunnen noemen. De bondskanselier sprak dit jaar tot de bevolking in Rostock (aan de Oostzee) en werd genadeloos weggefloten in Schwerin, deelstaathoofdstad van het door hoge werkloosheid geteisterde Mecklenburg-Vorpommern (ook wel bekend als MacPom).

1 Mei was vroeger de grootste nationale feestdag in de DDR, en roept bij de oudere bevolking in het Oosten veel sentimenten op. In het westen van Duitsland gaan, als ik me niet vergis, al veertig jaar de vakbonden op 1 mei de straat op, om looneisen kracht bij te zetten en de sociale politiek van de regering te beïnvloeden. De internationale *Dag van de Arbeid* is in Duitsland een dag van de tegenstellingen geworden. Oost-West, links-rechts, orde-chaos, feest-strijd, politiek-maatschappij.

De krantenkoppen maken echter vooral op 2 mei het strijdgewoel in Kreuzberg los. Na de *Wende* breidde de veldslag zich geregeld uit naar het Oost-Berlijnse Friedrichshain en Prenzlauer Berg, maar radicale Osis van links of rechts allooï gaan liever direct naar de Oranienplatz (Kreuzberg, West) om de *uiteenzetting* met de macht daar op te zoeken. Maar in Kreuzberg kan het bij mooi weer op 1 mei ook werkelijk zeer gezellig zijn. Als je de *revolutionaire demonstratie* links laat liggen, dan tref je in parken goudeerlijke festivalmuziek, multiculti-solidariteit en oud-hippie-picknicks. Gewoon, mensen die hun vrije dag vieren.

Dit jaar is het echter weer eens grondig uit de hand gelopen. Nederlanders weten

direct waaraan dat ligt: de wethouder had de *revolutionaire 1 mei demonstratie* dit jaar verboden en besloten, een *Null Toleranz*-politiek aan te houden. Maar liefst 9000 ME-ers (!) moesten geweld voorkomen (naar het schijnt, het grootste aantal agenten dat ooit in Berlijn op de been was). Het concept mislukte jammerlijk. Weliswaar bleef het op de Oranienplatz volstrekt rustig, omdat die hermetisch was afgesloten, maar aan het eind van de dag gingen elders in Kreuzberg toch meer dan alleen de ramen aan diggelen. De marcherende *collonnes* politiegroen werkten op de anarchisten als een rode lap op de stier. Brandende barricades en omgegooide auto's - aan het eind van het liedje werd ook de multiculti-gezelligheid met een gepantserd waterkanon het park uitgespoten. Meer arrestaties en hogere schade dan andere jaren...

Natuurlijk is dat niet (alleen) de schuld van het massale politieoptreden. Het werkelijke probleem ligt in de grote bereidheid van veel jongeren, geweld te gebruiken (in het Duits: *Gewaltbereitschaft*). De eerste mei is in Berlijn vooral een dag van linkse radicalen, anarchisten en autonomen - mensen die eerder in het straatbeeld van de jaren tachtig passen. Het is een soort ritueel: eens per jaar wordt er geknokt en voor de rest blijft het dan relatief rustig. Acties plan je op 1 mei, niet op zomaar een dag. Als student heb ik ooit gelezen dat bijvoorbeeld carnaval vroeger een dergelijke functie had: het is een bevestiging van de maatschappelijke orde, als deze orde op rituele wijze en op traditioneel precies bepaalde data kort volledig op zijn kop wordt gezet. Zo leek het met 1 mei ook. Maar na verloop van tijd werd de door de *revolutionaire demonstratie* aangerichte schade steeds groter. Dit jaar vond men het welletjes: voor het eerst sinds 14 jaar kwam het verbod van de senaat.

Deze stap is op zich nog wel begrijpelijk (hoewel je rituelen geloof ik niet per decreet de kop in kunt drukken) ware het niet, dat een tegendemonstratie van extreem-rechtse skinheads in Oostberlijn *niet* verboden werd. Met de hand op de grondwet (vrijheid van meningsuiting en van demonstratie) liet de wethouder deze optocht toe. Een absoluut pijnlijke aanblik dus: 1000 neonazis worden op de *Dag van de Arbeid* door 2000 agenten afgeschermd tijdens hun mars door Oost-Duits beton. Dit was extra vernederend voor de extreem-linkse stenengooiers in Kreuzberg - zelfbenoemde aartsvijanden van rechts -, die de ME niet onterecht toeriepen, dat deze haar krachten liever op de nazis moest botvieren. Maar ach, de autonoom trekt net zo lief tegen de staat ten strijde als tegen de nazi, dus gevochten werd er sowieso.

Kortom, de situatie op 1 mei is er in Berlijn een van volstrekte uitzondering. Sinds de klassentegenstellingen op de achtergrond geraakt zijn, leeft in Kreuzberg de 1-mei-traditie van algeheel protest tegen *het systeem*. Terwijl duizenden mensen

normaal doen, komt een kleine harde kern van beroepsrevolutionairen en een verrassend grote groep van *gewaltbereite* oproerkraaiers bijeen om samen te strijden tegen de heersende orde. De volgende dag is het weer rustiger en de dag daarna heerst vrede.

Prima, dat de senaat de schade van deze 1 mei wil inperken, maar zoals kon worden verwacht, werkt *Null Toleranz* averechts. Zelfs een verbod van de *revolutionaire demonstratie* lijkt mij weinig zinvol. Het ritueel is reeds daar. Vergelijk de kosten met de verdiensten, en probeer het eens met een degelijk gedoogbeleid. Liever beheersen dan met wortel en tak proberen uit te troeien. Maar vooral: geef op zo'n dag juist niet de nazi's hun zin, want dat maakt de autonomen wild en doet ook de laatste Oost-Berlijnse pensionaris in onbegrip voor het huidige politieke systeem verzinken.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2832/1-mei-als-ritueel-in-kreuzberg>